

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-12>

УДК 336(02)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ

CURRENT TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC RESEARCH OF FINANCIAL POLICY: CURRENT PROBLEMS TODAY

Коцюрубенко Ганна Миколаївнакандидат економічних наук, доцент,
Одеський національний економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9604-5083>**Kotsiurubenko Hanna**
Odessa National Economic University

Статтю присвячено дослідженню та узагальненню існуючих напрацювань українських науковців щодо тенденцій у формулюванні напрямів розвитку фінансової політики відповідно до ключової та пріоритетної сфери наукового пошуку та своєчасності практичного застосування. Наголошено, що пошук нових наукових концепцій та формулювання тверджень щодо сутності та окремих складових розвитку фінансової політики є досить розгалуженими, що є цілком логічним з точки зору завдань та викликів, що ставляться перед економікою та залежать від об'єктивних і суб'єктивних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Виділено два аспекти формування множинності підходів та визначень щодо трактування сутності фінансової політики та її деталізації. Обґрунтовано, що формулювання визначень фінансової політики з закріпленням певних ключових напрямів або цілей, має на меті підкреслити той або інший актуальний кейс, що повинен бути вирішений шляхом залучення інструментів фінансової політики та поєднання задач двох або більше напрямів державного розвитку.

Ключові слова: фінансова політика, соціально-економічний розвиток, добробут населення, трансформаційні процеси.

The article is devoted to the research and generalization of the existing work of Ukrainian scientists regarding trends in the formulation of directions for the development of financial policy in accordance with the key and priority areas of scientific research and the timeliness of practical application. It is emphasized that the search for new scientific concepts and the formulation of statements regarding the essence and individual components of the development of financial policy are quite extensive, which is quite logical from the point of view of the tasks and challenges facing the economy and which depend on objective and subjective factors of external and internal environment. The interpretation of the financial policy category was considered, and a study of variations in the directions of financial policy implementation goals in the works of Ukrainian scientists and researchers was conducted. Two aspects of the formation of a plurality of approaches and definitions regarding the interpretation of the essence of financial policy and its detailing are highlighted. The thesis was formed that the given list of definitions and fields of research of modern scientists does not form a spectrum of varieties of financial policies. It can be stated that they differ in those key components that, according to the researchers, must be provided and stimulated in the first place in order to achieve certain goals (sustainable development, economic development, economic sovereignty, etc.), which are relevant for research in a specific historical period. or economic period of time. It is substantiated that the formulation of financial policy definitions with the establishment of certain key directions or goals aims to emphasize one or another actual case that must be solved by involving financial policy tools and combining the tasks of two or more directions of state development. Emphasis is placed on the priority of financial provision compared to regulation, because each of the considered directions, defined by certain goals, aims to create conditions for achieving these goals.

Keywords: financial policy, socio-economic development, population welfare, transformational processes.

Постановка проблеми. Мінливість та плінність процесів суспільного життя зумовлюють коригування пріоритетів державної політики, що має відбиток на наукових дослідженнях та обумовлює їх актуальність і своєчасність. Такі процеси стимулюють науковий пошук у сфері розвитку фінансової політики, висвітлюють пріоритетні або нові сфери впливу, що потребують розвитку, активізації або удосконалення механізмів і інструментів реалізації.

Пошук нових наукових концепцій та формулювання тверджень щодо сутності та окремих складових розвитку фінансової політики є досить розгалуженими, що є цілком логічним з точки зору завдань та викликів, що ставляться перед економікою та залежать від об'єктивних і суб'єктивних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Фінансова політика, у свою чергу, має реагувати на виклики та адекватно відповідати на нові вимоги та завдання, що визначає її постійний розвиток та динамічність. Від так, формує пласт для наукового опрацювання з метою адекватного реагування на подальший розвиток та перспективи удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню питань теоретичних основ і засад фінансової політики, а також практичним аспектам її реалізації присвячено напрацювання багатьох дослідників та економістів, зокрема когорту українських науковців, що займаються питаннями формування, реалізації фінансової політики та її адаптації до вимог та викликів часу, становлять Д. Ванькович, Ж. Гарбар, В. Зимовець, С. Качула, Н. Кондукоцова, В. Коровій, М. Пасічник, Н. Ткаченко, Б. Тропіна, О. Яфінович та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Тенденції суспільного розвитку вносять новації у наукову думку та визначають важливість своєчасного аналізу та систематизації з метою виявлення напрямів подальшого наукового пошуку та підвищення ефективності реалізації на практиці.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження та узагальнення існуючих напрацювань українських науковців щодо тенденцій у формулюванні напрямів розвитку фінансової політики відповідно до ключової та пріоритетної сфери наукового пошуку та своєчасності практичного застосування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Різноманіття підходів та визначень щодо трактування сутності фінансової полі-

тики та деталізації формулювань можна пояснити, зокрема двома важливими аспектами:

– по перше, українська нормативно-правова та законодавча база не містять єдиного закріпленого визначення чи тлумачення сутності фінансової політики;

– по друге, мінливість та трансформаційність процесів, що мають місце у соціально-економічному житті суспільства, обумовлюють коригування визначень і трактувань з метою відображення тих або інших пріоритетних напрямів, що мають значення для конкретного проміжку історичного та економічного періодів.

Щодо законодавчої бази, то варто звернути увагу, що у ст. 10 Господарського кодексу України наведено перелік напрямів економічної політики з деталізацією на бюджетну, податкову, грошово-кредитну тощо. Однак мова не йде про об'єднання їх у фінансову політику як складову економічної. У Положенні КМУ № 375 «Про Міністерство фінансів України», одним із основних завдань даного органу виконавчої влади вказано «забезпечення формування та реалізація державної фінансової, бюджетної та боргової політики», а також зазначено, що даний орган «забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику» [1]. Проте не надано трактування сутності фінансової політики, а також, поряд з фінансовою політикою, наводиться бюджетна, що обумовлює їх сприйняття як окремих видів політик та визначає необхідність чіткого розмежування їх сфер впливу, перетину або підрядності.

Щодо другого аспекту, доцільно сформулювати гіпотезу, що зміни трактувань і визначень фінансової політики не є докорінно відмінними, проте їх різноманіття може бути викликано намаганнями науковців сконцентруватись на певній глобальній проблемі або актуальному напрямку розвитку суспільства чи держави, що знаходить висвітлення у формулюванні категорії та трактуванні її сутності. Враховуючи зміни умов та виклики часу, що вносять корективи у суспільний розвиток, наукова думка розвивається і пропонуються нові напрями та варіанти вживання як категорії «фінансова політика», так і певні трансформації тлумачень і формулювань, зокрема в частині появи «цілеорієнтованих» фінансових політик, які можна розглядати як безпосередню характеристику стратегічних напрямів реалізації загальної доктрини розвитку держави.

Досить розповсюдженим є напрям, що акцентує увагу на важливості фінансової

політики для держави у період трансформаційних змін. У своїх дослідженнях Н. В. Ткаченко звертає увагу на тісний взаємозв'язок між трансформаціями економічних процесів і процесами формування якісного рівня фінансової політики, зокрема наголошується на важливості урахування циклічних коливань та їх можливого впливу на розбалансування державних фінансів і потенційну втрату економічного суверенітету. Вчений акцентує увагу на «важливості зміцнення економічного суверенітету держави завдяки реалізації ефективної фінансової політики» [2]. Тобто, пріоритетом та важливим напрямом дослідження визначається взаємозв'язок з економічним суверенітетом, підкреслюється актуальність його забезпечення, проте науковець не виходить за межі вживання класичної категорії «фінансова політика».

Схожу думку щодо здатності коригувати трансформаційні процеси у економіці висловлює В. Коровій, зазначаючи, що «державна фінансова політика є вагомим інститутом, який здатний в середньостроковій перспективі, у певній мірі, коригувати економічну циклічність та посилити інституційні основи економічного зростання» [3]. Поряд з тим, вчений ототожнює фінансову політику з інструментом, трактує «економічну сутність державної фінансової політики у якості інструменту економічного розвитку» [3]. Тобто, дослідник звертає увагу на безпосередню здатність впливати на об'єктивні процеси економічного життя та забезпечувати економічний розвиток. Проте, варто зауважити, що і фінансова політика має бути підлаштована під ті фази економічного циклу, які проходить економіка держави.

Варто зазначити, що у науковій літературі, сформулювалось відносно стале сприйняття класифікацій фінансової політики залежно від певних ознак, зокрема [4; 5]: за часовим виміром або за часовими межами, за способом розробки, за функціональною спрямованістю, за завданнями, за характером централізації тощо. Залежно від стадії економічного циклу та завдань, які має вирішувати у цей час фінансова політика, виділяють, зокрема і політику економічного зростання. Проте, реалізація фінансової політики на одній і тій самій фазі економічного циклу для кожної економічної системи має свої відмінності. Як наголошує М. Пасічник, «спостерігається альтернативність проведення державної фінансової політики на ідентичній стадії циклу в країнах із відмінним рівнем економічного розвитку

або тієї ж країни в історичній ретроспективі через суттєві розбіжності у теоретико-методологічних положеннях економічної науки, які були закладені в основу фінансової доктрини держави» [6].

В. Зимовець визначає доцільність розгляду «державної фінансової політики економічного розвитку у контексті взаємозв'язку фіскальної і монетарної політики у короткостроковому періоді та її впливу на нагромадження капіталу і рівень добробуту населення у довгостроковому» [7]. Вчений вводить певне уточнення або цілеорієнтування для категорії «фінансова політика», концентруючись на економічному розвитку, та наголошує на важливості врахування інвестиційної складової при тлумаченні даного напрямку реалізації державної політики. Однак, не можна говорити про тотожність розуміння сутності фінансової політики економічного зростання, як виду, та запропонованої фінансової політики економічного розвитку як певного уточненого напрямку стратегічного розвитку держави.

Поряд з тим, Б. Тропіна зосереджує увагу на дослідженнях фінансової політики сталого розвитку та наводить її специфіку, акцентуючи увагу на необхідності враховувати особливості функціонування інвестицій і фінансових ринків [8]. Такий підхід формує припущення про значимість напрямку інвестицій у процесах досягнення сталого розвитку та розроблення відповідної фінансової політики.

Натомість, В. Вовк розкриває сутність «державної фінансової політики сталого розвитку» та трактує її як «комплекс дій і заходів держави, спрямованих на мобілізацію, розподіл і використання фінансових ресурсів країни для формування конкуренто-спроможної національної економіки, забезпечення соціально-економічного зростання та підвищення добробуту населення, посилення статусу держави на світовій геополітичній арені в умовах зростання зовнішніх викликів та загроз» [9]. Тобто, акцентування уваги на інвестиціях, фінансових ринках чи заощадженнях дослідником не відбувається, поряд з тим лише з визначення не є зрозумілим: чи це специфіка лише у рамках забезпечення сталого розвитку, чи взагалі трактування сутності конкретної політики без висвітлення вказаних складових.

Про сталий розвиток, як безпосередню кінцеву мету фінансової політики, зазначають вчені, що досліджують фінансову політику в умовах інституційної економіки, зокрема, фінансова політика тлумачиться як «особлива сфера діяльності, що спрямована на

мобілізацію фінансових ресурсів, їх раціональний розподіл та використання для забезпечення сталого розвитку країни». Поряд з тим, вчені наголошують, що «на сучасному етапі розвитку економічної системи, механізм формування виваженої та дієвої фінансової політики знаходиться в процесі інституційних перетворень, що обумовлено потребами вирішення основних питань соціально-економічного розвитку країни» [10].

Розглянуті визначення та трактування свідчать, що у більшості випадків, мова йде про забезпечення соціально-економічного розвитку країни у тих чи інших зовнішніх і внутрішніх умовах, зосереджуючись на тих чи інших стратегічних цілях, що обумовлюють появу нових напрямів фінансової політики. Т. Сіташ, досліджуючи прагматику та проблематику фінансової політики без конкретизації напрямку чи виду, також звертається до розгляду економічної сутності фінансової політики та визначає його як «інструмент соціально-економічного розвитку країни» та трактує як «фінансові відносини, що виникають між економічними, політичними, правовими державними інституціями у процесі організації фінансової системи та спрямування фінансових ресурсів на досягнення стратегічних і тактичних цілей та завдань розвитку суспільства» [11].

Варто зазначити, що наведений перелік визначень та сфер досліджень сучасних науковців не формує спектр різновидів фінансових політик. Можна констатувати, що вони відрізняються за тими ключовими компонентами, які необхідно, на думку дослідників, забезпечувати та стимулювати у першу чергу, щоб досягти певних цілей (сталій розвиток, економічний розвиток, економічний суверенітет тощо), які є актуальними для досліджень у конкретний визначений історичний або економічний проміжок часу. Проте, важко не погодитись з тезою, що у кінцевому підсумку, орієнтація відбувається на вирішення завдань, що постають перед державою, через фінансові ресурси відповідним набором інструментів. У такому контексті, варто відзначити, що мета держави, у кінцевому підсумку, і полягає у створенні умов для забезпечення добробуту громадян.

Фінансове забезпечення, як і фінансове регулювання є визнаними функціями фінансового механізму, який дає змогу реалізувати фінансову політику. Однак, важливість саме фінансового регулювання у реалізації фінансової політики підкреслює Ж. Гарбар та Н. Кондукоцова. Поряд з тим, дослідники формулюють визначення саме «фінансової

політики соціально-економічного розвитку» та трактують економічну сутність такої фінансової політики як «інтегративне поєднання інструментів та завдань бюджетної, податкової, грошово-кредитної, соціальної та інвестиційно-інноваційної політики щодо ефективної мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів країни з метою реалізації тактичних та стратегічних завдань національної економіки» [12]. Запропоноване визначення залишається дискусійним, саме з точки зору доцільності розгляду як окремого напрямку чи виду, та узгодження з поняттям загальної фінансової політики. Адже, при визначенні сутності пропонованої фінансової політики, науковці наводять певний перелік видів економічної політики, які можна розглядати як безпосередні складові, кожна з яких відповідає за певний сегмент чи напрям і формує у сукупності засади соціально-економічного розвитку країни як кінцевої мети в цілому реалізації політики сучасної демократичної держави.

О. Яфінович також підкреслюють пріоритетність фінансового регулювання. Дослідник зазначає, що фінансова політика «це державне регулювання у сфері організації фінансових відносин і фінансової діяльності». Варто звернути увагу, що у своїх дослідженнях фінансової політики інноваційного розвитку, науковець вивчає взаємозв'язок фінансової та інноваційної політики, та акцентує увагу на розробці засад формування та реалізації збалансованої фінансової політики щодо забезпечення розвитку національної інноваційної системи. Тобто, виділення досліджуваного напрямку фінансової політики, а саме «фінансової політики інноваційного розвитку» відбувається за рахунок поєднання інструментів і цілей двох видів державної політики [13].

Відповідну аналогію доцільно провести і щодо виділення «фінансової політики сталого розвитку», «фінансової політики економічного розвитку» та «фінансової політики соціально-економічного розвитку». Такі трактування варто розглядати не як окремі напрями або види фінансової політики, а саме як використання інструментів і засобів фінансової політики з метою досягнення цілей, що обумовлюють та визначають сталий, економічний або соціально-економічний розвиток тощо, тобто фінансова політика виступає саме забезпеченням формування та існування умов для досягнення визначених цілей.

Для підтвердження тези, доцільно звернути увагу на напрацювання І. Чугунова та С. Качули щодо державної фінансової полі-

тики забезпечення суспільного розвитку. Науковці обґрунтовують, що саме «інституційні перетворення в економіці та соціальній сфері потребують посилення дієвості фінансової політики країни, спрямованої на реалізацію пріоритетів соціального розвитку, використання ефективних фінансово-економічних механізмів, формування сприятливого інституційного середовища, зміцнення інститутів соціальної відповідальності та партнерства» [14]. Поряд з тим, вчені формулюють «фінансову політику суспільного розвитку» та зазначають важливість координації інструментарію державної фінансової політики з цілями і завданнями соціальної політики з урахуванням економічної циклічності та стану інституційного середовища. Тобто, виділення напрямку відбувається як тотожне поєднанню та перехрещенню інтересів тих чи інших сфер державних задач, проте не дає підстави виділяти згадані напрями як окремі фінансові політики.

Виділення «цілеорієнтованих» фінансових політик обумовлює необхідність звернути увагу на пріоритетність саме фінансового забезпечення порівняно з регулюванням, адже кожен з розглянутих напрямів, що визначається певними цілями, має на меті створення умов для досягнення цих цілей. Натомість, акцентування уваги на регулюючому аспекті включає також і обмеження розвитку, наприклад щодо процесів регулювання росту у період передкризових явищ з метою недопущення перегріву економіки тощо. Однак, кожен із запропонова-

них напрямів фінансової політики націлений на розвиток, пошук шляхів стимулювання та забезпечення у першу чергу.

Висновки. Коригування фінансової політики має відбуватись відповідно викликам часу та існуючим загрозам, що зумовлює цілком логічну появу цілеорієнтованих напрямів розвитку фінансової політики та знаходить прояв у появі нових формулювань. Проведене дослідження дає змогу дійти висновку, що формулювання визначень фінансової політики з закріпленням певних ключових напрямів або цілей, має на меті підкреслити той або інший актуальний кейс, що повинен бути вирішений шляхом залучення інструментів фінансової політики та поєднання задач двох або більше напрямів державного розвитку.

Проте різноманіття категоріальних тлумачень так чи інакше враховують основну ідею реалізації фінансової політики, що покликана вирішуватись у кінцевому підсумку, а саме пов'язана з формуванням і розподілом фінансових ресурсів із метою створення умов для забезпечення добробуту населення та державного розвитку. Засади та пріоритетність фінансового забезпечення та регулювання реалізації фінансової політики потребують окремого дослідження, адже інструментарій обох функцій здійснює безпосередній вплив на можливості впровадження та досягнення мети, що закріплюється безпосередньо у формулюванні цілеорієнтованого напрямку фінансової політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.02.2022).
2. Ткаченко Н. В. Фінансова політика як інструмент реалізації економічного суверенітету держави. *Економічний аналіз*. 2015. № 20. С. 203–209.
3. Коровій В. В. Державна фінансова політика як інструмент економічного зростання. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 50–54.
4. Діденко Є. О., Невмержицька С. М. Теоретикометодичні засади державної фінансової політики. *Ефективна економіка*. 2017. № 2. С. 20–24.
5. Гордієнко Л. А. Перспективи розвитку державної фінансової політики в Україні. *Держава та регіони*. 2015. № 4 (52). URL: http://ra.stateandregions.zp.ua/archive/4_2015/6.pdf (дата звернення: 25.10.2022).
6. Пасічний М. Д. Фінансова політика держави: монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. С. 440.
7. Зимовець В. В. Державна фінансова політика економічного розвитку. Київ, 2010. С. 256.
8. Тропіна В. Б. Пріоритети фінансової політики України у контексті цілей і задач сталого розвитку. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2016. № 3 (39). С. 179–182.
9. Вовк В. Я. Формування державної фінансової політики як детермінанти сталого розвитку в умовах впливу глобалізаційних процесів. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 2(22). С. 168–177.
10. Селіверстова Л. С., Адаменко І. П. Фінансова політика в умовах інституційної економіки. *Економіка та держава*. 2018. № 1. С. 16–19. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2018/5.pdf (дата звернення: 25.10.2022).

11. Сіташ Т. Д. Фінансова політика держави: прагматика та проблематика. *Академічний огляд*. 2015. № 1 (42). С. 29–34.
12. Гарбар Ж. В., Кондукоцова Н. В. Економічна сутність фінансової політики соціально-економічного розвитку. *Економіка і суспільство*. 2018. № 16. С. 712–717.
13. Яфінович О. Фінансова політика інноваційного розвитку: сутність та цілі. *Економіка*. 2011. № 127. С. 37–41.
14. Чугунов І., Качула С. Державна фінансова політика забезпечення соціального розвитку суспільства. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2020. № 2. С. 87–98.

REFERENCES:

1. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo finansiv Ukrainy» (n.d.). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text>. (in Ukrainian)
2. Tkachenko N. V. (2015) Finansova polityka iak instrument realizatsii ekonomichnoho suverenitetu derzhavy [Financial policy as a tool for realizing the economic sovereignty of the state]. *Ekonomichnyj analiz*, vol. 20, pp. 203–209. (in Ukrainian)
3. Korovij V. V. (2020) Derzhavna finansova polityka iak instrument ekonomichnoho zrostantia [State financial policy as a tool of economic growth]. *Ekonomika ta derzhava*, vol. 12, pp. 50–54. (in Ukrainian)
4. Didenko Ye. O., Nevmerzhyts'ka S. M. (2017) Teoretykometodychni zasady derzhavnoi finansovoi polityky [Theoretical and methodological principles of state financial policy]. *Efektivna ekonomika*, vol. 2, pp. 20–24. (in Ukrainian)
5. Hordiienko L. A. (2015) Perspektyvy rozvytku derzhavnoi finansovoi polityky v Ukraini [Prospects for the development of state financial policy in Ukraine]. *Derzhava ta rehiony*, vol. 4 (52). Available at: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2015/6.pdf (in Ukrainian)
6. Pasichnyj M. D. (2019) Finansova polityka derzhavy: monohrafiia [Financial policy of the state: monograph]. Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, p. 440. (in Ukrainian)
7. Zymovets' V. V. (2010) Derzhavna finansova polityka ekonomichnoho rozvytku [State financial policy of economic development]. Kyiv, p. 256. (in Ukrainian)
8. Tropina V. B. (2016) Prioritytety finansovoi polityky Ukrainy u konteksti tsilej i zadach staloho rozvytku [Priorities of the financial policy of Ukraine in the context of the goals and objectives of sustainable development]. *Visnyk Donbas'koi derzhavnoi mashynobudivnoi akademii*, vol. 3 (39), pp. 179–182. (in Ukrainian)
9. Vovk V. Ya. (2020) Formuvannia derzhavnoi finansovoi polityky iak determinanty staloho rozvytku v umovakh vplyvu hlobalizatsiynykh protsesiv [Formation of state financial policy as determinants of sustainable development under the influence of globalization processes]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, vol. 2(22), pp. 168–177. (in Ukrainian)
10. Seliverstova L. S., Adamenko I. P. (2018) Finansova polityka v umovakh instytutsijnoi ekonomiky [Financial policy in the conditions of institutional economy]. *Ekonomika ta derzhava*, vol. 1, pp. 16–19. Available at: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2018/5.pdf. (in Ukrainian)
11. Sitash T. D. (2015) Finansova polityka derzhavy: prahmatyka ta problematika [Financial policy of the state: pragmatics and problems]. *Akademichnyj ohliad*, vol. 1 (42), pp. 29–34. (in Ukrainian)
12. Harbar Zh. V., Kondukotsova N. V. (2018) Ekonomichna sutnist' finansovoi polityky sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku [The economic essence of the financial policy of socio-economic development]. *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 16, pp. 712–717. (in Ukrainian)
13. Yafinovykh O. (2011) Finansova polityka innovatsijnoho rozvytku: sutnist' ta tsili [Financial policy of innovative development: essence and goals]. *Ekonomika*, vol. 127, pp. 37–41. (in Ukrainian)
14. Chuhunov I., Kachula S. (2020) Derzhavna finansova polityka zabezpechennia sotsial'noho rozvytku suspil'stva [State financial policy of ensuring social development of society]. *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu*, vol. 2, pp. 87–98. (in Ukrainian)